

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра теорії і методики природничо-математичних дисциплін  
початкової освіти



Проректор з науково-педагогічної і  
навчальної роботи та рекрутації  
проф. Гаврилук С.В.

Протокол № 2 від 17.10. 2018 р.

**ПРОГРАМА**

**нормативної навчальної дисципліни**

**Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень**

**підготовки**

*напрям підготовки*

*освітньої програми (спеціалізації)*

**бакалавра**

**6.010101 Дошкільна освіта**

*Дошкільна освіта*

Луцьк – 2018

**Програма навчальної дисципліни** «Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень» підготовки бакалаврів галузі знань 0101 Педагогічна освіта, спеціальності 6.010101 Дошкільна освіта, за освітньою програмою Дошкільна освіта.

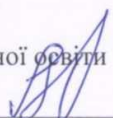
**Розробник:** Чосік Леся Яківна, доцент кафедри теорії і методики природничо-математичних дисциплін початкової освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

**Рецензент:** Л.В. Заремба, доцент кафедри педагогіки Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, кандидат педагогічних наук, доцент.

**Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри теорії і методики природничо-математичних дисциплін початкової освіти**  
протокол № 2 від 12 вересня 2018 р.

Завідувач кафедри:  (Пріма Р.М.)

**Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету педагогічної освіти та соціальної роботи**  
протокол №1 від 17 вересня 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету педагогічної освіти та соціальної роботи  (Антонюк В.З.)

**Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки**

## 1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	0101 Педагогічна освіта,	<b>Нормативна</b>
Кількість годин/кредитів 150/5	6.010101 Дошкільна освіта  бакалавр	<b>Рік навчання 4</b>
		<b>Семестр 7-ий</b>
ІНДЗ: є		<b>Лекції 22 год.</b>
		<b>Практичні 24 год.</b>
		<b>Самостійна робота 94 год.</b>
		<b>Консультації 10 год.</b>
		<b>Форма контролю: екзамен</b>

## 2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень» кладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.010101 Дошкільна освіта.

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є процес формування елементарних математичних уявлень у дошкільників в умовах суспільного виховання

**Міждисциплінарні зв'язки:** навчальний курс «Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень» пов'язаний з педагогічними, психологічними науками, математикою та методикою її викладання, сучасним передовим педагогічним досвідом, історичним вітчизняним і зарубіжним досвідом, народною педагогікою.

Робоча програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

1. Теоретико-дидактичні основи формування елементарних математичних уявлень.
2. Методика формування кількісних уявлень у дошкільників.
3. Методика формування у дітей уявлень про величину і форму предметів, просторових та часових уявлень.

### 1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень» є вивчення студентами психолого-педагогічних особливостей розвитку у дітей елементарних математичних уявлень; озброєння студентів знаннями, вміннями і навичками організації та проведення роботи з навчання математиці в різних вікових групах дитячого дошкільного закладу.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень» є:

- розкриття значення методики формування елементарних математичних уявлень, показ її зв'язків з іншими науками, ролі і місця в системі педагогічних наук;
- формування знання теоретичних основ навчання елементів математики в дошкільному закладі;
- оволодіння змістом, методами і прийомами навчання математики в дитячому садку;
- ознайомлення із засобами формування елементарних математичних уявлень у дітей та формами організації навчання математики в дитячому садку;
- формування професійних вмінь здійснення математичної підготовки дошкільників;
- розвиток вмінь самостійної роботи з навчальними посібниками та методичною літературою.

### **3. КОМПЕТЕНЦІЇ**

За результатами вивчення дисципліни студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- теоретичні основи математичних уявлень, які формуються у дошкільників;
- компонентний склад процесу проектування математичної підготовки дошкільників з урахуванням єдності і зумовленості мети, засобів її досягнення та результату (мета, зміст, методи і прийоми, засоби та форми навчання).
- поєднання різних методів і прийомів навчання у процесі математичної підготовки дошкільників;
- організація процесу навчання математики в дитячому садку, складання календарно-тематичних планів, планів-конспектів занять;
- добирання навчальних завдань з урахуванням різних якостей знань, умінь та навичок (повнота, правильність, усвідомленість, гнучкість, тощо), рівня готовності дошкільників до вивчення того чи іншого програмного матеріалу.

### **4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**Тема 1. Теоретичні основи формування елементарних математичних уявлень**

**Тема 2. Дидактичні основи формування математичних уявлень дошкільників**

**Тема 3. Організація роботи з формування математичних уявлень дошкільників та методичної роботи з формування математичних уявлень у дітей**

**Тема 4. Методика формування кількісних уявлень дошкільників**

**Тема 5. Формування у дітей уявлень про величину предметів та вимірювання величин**

**Тема 6. Формування у дітей уявлень про форму предметів і геометричних фігур**

**Тема 7. Формування у дітей просторових уявлень**

**Тема 8. Формування у дітей часових уявлень**

*Таблиця 2*

**Структура навчальної дисципліни (денна форма навчання)**

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.
1	2	3	4	5	6	7
<b>7 семестр</b>						
Тема 1. Теоретичні основи формування елементарних математичних уявлень	15	2	2	–	10	1
Тема 2. Дидактичні основи формування математичних уявлень дошкільників	22	4	4	–	12	2
Тема 3. Організація роботи з формування математичних уявлень дошкільників та методичної роботи з формування математичних уявлень у дітей	20	4	2	–	12	2
Тема 4. Методика формування кількісних уявлень дошкільників	21	4	4	–	12	1
Тема 5. Формування у дітей уявлень про величину предметів та вимірювання величин	19	2	4	–	12	1
Тема 6. Формування у дітей уявлень про форму предметів і геометричних фігур	19	2	4	–	12	1
Тема 7. Формування у дітей просторових уявлень	17	2	2	–	12	1
Тема 8. Формування у дітей часових уявлень	17	2	2	–	12	1
Контрольна робота						
<b>Усього годин</b>	<b>150</b>	<b>22</b>	<b>24</b>	<b>–</b>	<b>94</b>	<b>10</b>

**5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ**

1. З історії методики формування математичних уявлень у дітей.
2. Засоби формування математичних уявлень у дітей в дитячому садку.
3. Особливості організації роботи з математики у різновіковій групі дитячого садка.
4. Роль різних аналізаторів у формуванні уявлень про множину.

5. Наступність у роботі дитячого садка, сім'ї та школи у навчанні математики.
6. Організація методичної роботи з формування математичних уявлень дошкільників.
7. Завдання і зміст формування кількісних уявлень у кожній віковій групі
8. Використання дидактичних ігор для розвитку кількісних уявлень у дітей.
9. Завдання і зміст формування у дітей уявлень про величину і форму предметів, просторових та часових уявлень у кожній віковій групі
10. Використання дидактичних ігор для розвитку уявлень про величину предметів і вимірювання величин, про форму предметів, просторових та часових уявлень.

## 6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з трьох модулів. Тому, підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається з сумарної кількості балів:

- а) поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 30 балів);
- б) виконання ІНДЗ, які зараховуються в поточний контроль (максимум 10 балів);
- в) підсумкове оцінювання з відповідних тем за модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Таблиця 6

Поточний контроль (мах = 40 балів)								Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				ІНДЗ	МКР	100
T 1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
4	4	4	4	4	4	3	3	10	60	

Таблиця 7

### Розподіл балів за підготовку та захист курсової роботи

Зміст роботи	Оформлення роботи	Захист роботи	Загальна кількість балів
до 50	до 20	до 30	100

Таблиця 8

### Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики	для заліку
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Дуже добре	
75–81	C	Добре	
67–74	D	Задовільно	

60–66	E	Достатньо	
1–59	F <sub>x</sub>	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

### КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ СТУДЕНТІВ ЗА ТЕМУ

Оцінювання навчальних досягнень студентів з курсу «Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень» здійснюється за 100 бальною шкалою. Воно включає оцінювання студента за кожну тему (поточний контроль), підсумкову оцінку (модульна контрольна робота).

При оцінюванні студента за тему враховується виконання ним самостійної роботи з даної теми. Оцінка за тему виставляється студенту як середнє арифметичне за усні відповіді та самостійні роботи.

При визначенні кількості балів за тему викладач керується такими критеріями:

Якщо, максимальний бал за тему 3 бали, то:

3 бали ставиться в тому випадку, якщо при вивченні теми показано осмислене розуміння теоретичних і практичних положень, матеріал викладається чітко, логічно, грамотно. Знання, вміння й навички студента повністю відповідають вимогам програми, зокрема: студент:

- усвідомлює нові для нього математичні факти, ідеї, вміє доводити передбачені програмою математичні твердження з достатнім обґрунтуванням;
- під керівництвом викладача знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх; розв'язує завдання з повним поясненням і обґрунтуванням.

2 бали ставиться, якщо при вивченні теми показано розуміння практичних завдань, наявні окремі несуттєві помилки у відповідях студента. Студент володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням; частково аргументує математичні міркування й розв'язування завдань.

1,5 бали ставиться тоді, коли студент ілюструє означення математичних понять, формулювань теорем і правил виконання математичних дій власними прикладами; самостійно розв'язує завдання обов'язкового рівня з достатнім поясненням; записує математичний вираз, формулу за словесним формулюванням і навпаки. При оцінюванні контрольної роботи 20 балів ставиться при суттєвих недоліках у теоретичній і практичній частинах роботи, за відсутності прикладів і достатньої аргументованості у відповідях автора, якщо в контрольній роботі нема чіткості викладу матеріалу.

1 бал ставиться у тому разі, коли студент має фрагментарні знання при незначному загальному обсязі, менше половини навчального матеріалу, за відсутності сформованих умінь та навичок; під час відповіді припускається суттєвих помилок, контрольна робота за багатьма параметрами не відповідає вимогам щодо її рівня виконання чи оформлення, а її автор не володіє фактичним матеріалом і має низький рівень теоретичної підготовки, більша частина завдань виконана неправильно, студент демонструє не цілісні знання, а фрагментарні.

0,5 бали ставиться в тому разі, коли за допомогою викладача розпізнає окремі об'єкти, явища і факти навчального матеріалу; під час відповіді припускається суттєвих помилок.

Якщо, максимальний бал за тему 4 бали, то:

4 бали ставиться в тому випадку, якщо при вивченні теми показано осмислене розуміння теоретичних і практичних положень, матеріал викладається чітко, логічно, грамотно. Знання, вміння й навички студента повністю відповідають вимогам програми, зокрема: студент:

- усвідомлює нові для нього математичні факти, ідеї, вміє доводити передбачені програмою математичні твердження з достатнім обґрунтуванням;
- під керівництвом викладача знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх; розв'язує завдання з повним поясненням і обґрунтуванням.

3,5 балів ставиться, якщо при вивченні теми показано розуміння практичних завдань, наявні окремі несуттєві помилки у відповідях студента. Студент володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням; частково аргументує математичні міркування й розв'язування завдань.

3 бали ставиться тоді, коли студент ілюструє означення математичних понять, формулювань теорем і правил виконання математичних дій власними прикладами; самостійно розв'язує завдання обов'язкового рівня з достатнім поясненням; записує математичний вираз, формулу за словесним формулюванням і навпаки. При оцінюванні контрольної роботи 20 балів ставиться при суттєвих недоліках у теоретичній і практичній частинах роботи, за відсутності прикладів і достатньої аргументованості у відповідях автора, якщо в контрольній роботі нема чіткості викладу матеріалу.

2 бали ставиться у тому разі, коли студент має фрагментарні знання при незначному загальному обсязі, менше половини навчального матеріалу, за відсутності сформованих умінь та навичок; під час відповіді припускається суттєвих помилок,



контрольна робота за багатьма параметрами не відповідає вимогам щодо її рівня виконання чи оформлення, а її автор не володіє фактичним матеріалом і має низький рівень теоретичної підготовки, більша частина завдань виконана неправильно, студент демонструє не цілісні знання, а фрагментарні.

1 бал ставиться в тому разі, коли за допомогою викладача розпізнає окремі об'єкти, явища і факти навчального матеріалу; під час відповіді припускається суттєвих помилок.

### **КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ СТУДЕНТА ЗА КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ**

Контрольна модульна робота визначається в балах за результатами контролю з змістового модуля і становить 60 балів.

Контрольна модульна робота містить як теоретичні, так і практичні завдання. Оцінка за модульну контрольну роботу доводиться до відома студентів не пізніше семи днів після проведення.

У випадку відсутності студента на модульному контролі з будь-яких причин (через не допуск, хворобу тощо) студент повинен повторно пройти модульний контроль і у визначені деканатом терміни.

Оцінка вважається позитивною за модульну контрольну роботу, якщо вона складає не менше, ніж 60% максимальної кількості балів, тобто 36 балів. Перескладання модульної контрольної оцінки з метою її підвищення не дозволяється.

### **8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

1. Аншукова Е. Заняття познавального характеру с дошкольниками / Е. Аншукова // Начальная школа плюс до и после. – 2003. – №5. – С. 28–33.
2. Артемова Л.В. Колір. Форма. Величина. Число. (Ігри для сенсорного і математичного розвитку) / Л.В. Артемова. – К., 1997.
3. Баглаєва Н.І. Діагностика логіко-математичних умінь дитини / Н. Баглаєва // Палітра педагога. – 1998. – №3–4.
4. Баглаєва Н.І. Індивідуально-диференційований підхід до формування математичних уявлень у старших дошкільників / Н.І. Баглаєва. – К., 2000.
5. Баглаєва Н.І. Логіко-математичний розвиток дошкільника / Н.І. Баглаєва. – К.: Світич, 2009. – 180 с.
6. Баглаєва Н.І. Логіко-математичні ігри для дошкільників / Н.І. Баглаєва. – К., 2000.

7. Баглаєва Н.І. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільнят / Н.І. Баглаєва // Дошкільнє виховання. – 1999. – №7. – С. 3–4.
8. Базовий компонент дошкільної освіти // Дошкільнє виховання. – 2012. – №7. – С. 4–19.
9. Балашова С. Формування здібностей у процесі контролю знань та умінь / С. Балашова // Початкова школа. – 2005. – №4. – С. 8–12.
10. Барташнікова І.А. Розвиток уваги та навичок навчальної діяльності у дітей 5–7 років / І.А. Барташнікова, О.О. Барташніков. – Тернопіль: Богдан, 1998. – 48 с.
11. Белошистая А.В. Дошкольный возраст: формирование и развитие математических способностей / А. Белошистая // Дошкольное воспитание. – 2000. – №2. – С. 69–79.
12. Белошистая А.В. Развитие математических способностей дошкольников: вопросы теории и практики / А. Белошистая. – М., Воронеж: НПО «МОДЭК», 2004. – 352 с.
13. Бібік Н.М. Формування пізнавальних інтересів у дошкільників / Н.М. Бібік. – К.: Либідь, 2001. – 96 с.
14. Богданович М.В. Методика викладання математики в початкових класах: Навч. посібник. – 3 вид. / М.В. Богданович, М.В. Козак, Я.А. Король. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 336 с.
15. Божович Л. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л. Божович. – М.: Просвещение, 2001. – 209 с.
16. Васильева А.И. Старший воспитатель детского сада / А.И. Васильева, Л.А. Бахтурина, И.И. Кобитина. – М.: Просвещение, 1990. – 143 с.
17. Венгер Л.А. Воспитание сенсорной культуры ребенка / Л.А. Венгер, Э.Б. Пилюгина, Н.Б. Венгер. – М.: Просвещение, 1988. – 140 с.
18. Венгер Л.А. Ігри та вправи з розвитку розумових здібностей у дітей дошкільного віку / Л. Венгер, О. Дьяченко. – М.: Просвещение, 1989.
19. Впевнений старт. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку / О.О. Андрієтті, О.П. Голубович, Т.В. Дьяченко, Т.С. Ільченко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2012.
20. Гавриш Н. Навчально-пізнавальна діяльність: сучасні підходи / Н. Гавриш // Дошкільнє виховання. – 2010. – №11. – С. 2–5.
21. Гальперин П.Я. Формирование начальных математических понятий / П.Я. Гальперин, Л.С. Георгиева // Теория и методика развития математических

- представлений у дошкільників: Хрестоматія в 6 частих. – М.: СПб, 1994. – Ч. 3. – 312 с.
22. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
  23. Грин Р. Введение в мир числа / Р. Грин, В. Лаксон. – М.: Просвещение, 1982. – 120 с.
  24. Давайте поиграем: Математические игры для детей 5–6 лет / Под ред. А.А. Столяра. – М.: Просвещение, 1991. – 80 с.
  25. Даниленко Н. Розвиток пізнавальної активності у дітей старшого дошкільного віку / Н. Даниленко // Управління школою. – 2005. – №22–24. – С. 15–16.
  26. Демидова А.С. Формуємо пізнавальну самостійність у старших дошкільників. / А. Демидова // Дошкільне виховання. – 2006.– №10. – С. 10.
  27. Державна національна програма «Освіта» Україна ХХІ століття. – К.: Райдуга, 1994. – 64 с.
  28. Дитина. Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років / Наук. кер. О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко, Н.В. Кудикіна. – К.: Університет, 2012.
  29. Дружинин В.Н. Психология общих способностей / В.Н. Дружинин. – СПб: Питер, 1999. – 368 с.
  30. Ерофеева Т.И. Математика для дошкольников: Книга для воспитателей детского сада / Т.И. Ерофеева и др. – М.: Просвещение, 1992. – 191 с.
  31. Житомирский В.Г. Геометрия для малышей / В.Г. Житомирский, Л.Н. Шеврин. – М.: Просвещение, 1978.
  32. Житомирский В.Г. Математическая азбука / В.Г. Житомирский, Л.Н. Шеврин. – М.: Просвещение, 1984.
  33. Зайцев Н.А. Письмо. Чтение. Счет: Учебник нового типа для учителей, воспитателей, родителей / Н.А. Зайцев. – СПб.: Лань, 2000. – 206 с.
  34. Зайцева Л.І. Математична компетентність: диференційований підхід / Л. Зайцева // Палітра педагога. – 2004. – №2. – С. 16–17.
  35. Закон України «Про дошкільну освіту». – К., 2001. – 48 с.
  36. Игры и упражнения по развитию умственных способностей у детей дошкольного возраста / Сост. Л.А. Венгер, О.И. Дьяченко. – М.: Просвещение, 1989.

37. Ігнат'єва С.А. Математика. 5–6 років: Конспект занять / С.А. Ігнат'єва, О.П. Яковлєва. – Х.: Вид-во «Ранок», 2012. – 128 с.
38. Кононко О. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні / О. Кононко. – К.: Дошк. вих. – 2003. – 41 с.
39. Корчевська О. Конспекти уроків з математики у 1 класі / О. Корчевська, Н. Кордуба. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2001. – 176 с.
40. Костюк Г.С. Избранные психологические труды / Г.С. Костюк – М.: Педагогика, 1988. – 304 с.
41. Ладивір С. Пізнавальна активність старших дошкільнят: індивідуальні особливості / С. Ладивір // Дошкільне виховання. – 2006. – №11. – С. 3–6.
42. Ладивір С. Пізнавальний розвиток: пошук ефективних шляхів / С. Ладивір // Дошкільне виховання. – 2002. – №10. – С. 4–6.
43. Леушина А.М. Формирование элементарных математических представлений у детей дошкольного возраста / А.М. Леушина. – М.: Просвещение, 1974. – 368 с.
44. Литвиненко І.С. Багатоканальна діяльність – засіб розвитку пізнавальної активності. / І.С. Литвиненко // Дошкільне виховання. – 2002. – №4. – С. 22–24.
45. Лукашук М.І. Пізнавальний потенціал дошкільника / М.І. Лукашук, Т.Г. Шах // Практична психологія та соціальна робота. – 2008. – №1. – С. 42–52; – №2. – С. 27–29.
46. Люблінська Г.О. Дитяча психологія / Г.О. Люблінська. – К.: Вища школа, 1974. – 360 с.
47. Люріна Т.І. Математичний розвиток дітей дошкільного віку: теоретико-методичний аспект / Т.І. Люріна // Дошкільне виховання. – 2010. – №8. – С. 5–9.
48. Максименко С.Д. Загальна психологія: Підруч. для студентів вищ. навч. закладів / За заг. ред. акад. С.Д. Максименка. – К.: Форум, 2002. – 256 с.
49. Математическая подготовка детей в дошкольных учреждениях / Сост. В.В. Данилова. – М.: Просвещение, 1987. – 175 с.
50. Мацюк Л.Г. Дидактичні ігри з математики в дитячому садку / Л.Г. Мацюк, В.Д. Крушинська. – К.: Освіта, 1992. – 64 с.
51. Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей / За ред. О.К. Грибанової. – К.: Вища школа, 1987. – 136 с.
52. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. кер. О.Л. Кононко. – К.: Світич, 2009. – 120 с.

53. Минский Е.М. От игры к знаниям / Е.М. Минский. – М.: Просвещение, 1982. – 192 с.
54. Мир детства. Дошкольник / Под ред. А.Г. Хрипковой. – М.: Педагогика, 2009. – 256 с.
55. Михайлова З.А. Теорії та технології математичного розвитку дітей дошкільного віку / З.А. Михайлова, Е.Д. Носова, А.А. Столяр, М.Н. Полякова, О.М. Вербенець. – СПб: Дитинство-прес, 2008. – 392 с.
56. Мокра Л.Л. Формування математичних уявлень дошкільників / Л. Мокра // Дошкільний навчальний заклад. – 2008. – №1. – С. 4–11.
57. Морозова Н. Учителю о познавательном интересе / Н. Морозова. – М.: Знание, 1999. – 432 с.
58. Непомнящая Н.И. Психологический анализ обучения детей 3–7 лет (на материале математики) / Н.И. Непомнящая. – М.: Педагогика, 1983. – 112 с.
59. Никитин Б.Н. Развивающие игры / Б.Н. Никитин. – М.: Просвещение, 1985. – 260 с.
60. Павелків Р.В. Дитяча психологія: Навч. посіб. / Р. Павелків, О. Цигипало. – К.: Академвидав, 2008. – 432 с.
61. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад. А.І. Кузьмінський, В.О. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2003. – 700 с.
62. Піроженко Т. Особистісний розвиток дітей у творчих іграх / Т. Піроженко, К. Карасьова // Дошкільне виховання. – 2012. – №9. – С. 29–31.
63. Плетеницька Л.С. Логіко-математичний розвиток дошкільників (за програмою «Дитина в дошкільні роки») / Л.С. Плетеницька, К.Л. Крутій. – 2-е вид., стереот. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2006. – 156 с.
64. Поддьяков Н.Н. Мышление дошкольника / Н.Н. Поддьяков. – М.: Педагогика, 1977. – 227 с.
65. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / Т. Поніманська. – К.: Академвидав, 2004. – 456 с.
66. Походжай Н.Я., Шост Н.Б. Цікава математика: Навч. посіб. для підготовки дітей до школи. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 56 с.
67. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» / Наук. ред. та упоряд. А. Сазонова. – К.: Основа, 2006. – 100 с.

68. Програми середньої загальноосвітньої школи (Математика). 1–4 класи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://osvita.ua/doc/files/news/87/8793/04\\_matem.pdf](http://osvita.ua/doc/files/news/87/8793/04_matem.pdf)
69. Рихтерман Т.Д. Формирование представлений о времени у детей дошкольного возраста / Т.Д. Рихтерман. – М.: Просвещение, 1991. – 47 с.
70. Старченко В. Навчання математики: сучасний погляд / В. Старченко // Дошкільне виховання. – 2008. – №7. – С. 19–21.
71. Старченко В. Шукайте красу в математиці / В. Старченко // Дошкілля. – 2010. – №4. – С. 7–9.
72. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В. Сухомлинський / Вибрані твори: в 5 т. – К.: Радянська школа, 1977. – Т. 3. – С. 7–279.
73. Тарунтаева Т.В. Развитие элементарных математических представлений у дошкольников / Т.В. Тарунтаева. – М.: Просвещение, 1980. – 64 с.
74. Татарина С.О. Особливості формування логіко-математичної компетентності дітей старшого дошкільного віку / С.О. Татарина // Дошкільна освіта. – 2005. – №1(7). – С. 12–14.
75. Ткачук Т. Радість пізнання / Т. Ткачук // Дошкільне виховання. – 2002. – №9. – С. 10–11.
76. Туник І. Розвиток логіко-математичних здібностей старших дошкільнят / І. Туник // Палітра педагога. – 2005. – №1. – С. 26–27; – №3. – С. 22–23.
77. Українське дошкілля. Програма розвитку дитини дошкільного віку / О.І. Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2012.
78. Улькіна Т. До проблеми дослідження проявів і психологічного змісту пізнавальних здібностей у дітей дошкільного і молодшого шкільного віку / Т. Улькіна // Психологія. Збірник наукових праць НПУ ім. М.П. Драгоманова. – Вип. 11. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2000. – С. 242–247.
79. Умственное воспитание детей дошкольного возраста / Под ред. Н.Н. Поддьякова, Ф.А. Сохина. – М., 1984.
80. Фидлер М. Математика уже в детском саду / М. Фидлер. – М.: Просвещение, 1981. – 180 с.
81. Формирование элементарных математических представлений у дошкольников: Учеб. для студентов по спец. №2110 «Педагогика и психология (дошк.) / Р.Л. Березина, З.А. Михайлова, Р.Л. Непомнящая и др.; Под ред. А.А. Столяра. – М.: Просвещение, 1988. – 303 с.

82. Фрейлах Н.И. Методика математического развития / Н.И. Фрейлах. – М.: ИД«ФОРУМ»: ИНФРА-М, 2006. – 208 с.
83. Фунтикова О.А. Теоретические основы умственного развития дошкольников / О.А. Фунтикова. – Симферополь: Таврида, 1999. – 304 с.
84. Щербакова К.Й. Методика формування елементарних математичних уявлень у дошкільників: Навч. посібник / К. Щербакова. – К.: Вища школа, 1996. – 240 с.
85. Янківська О.П. Дидактичні ігри в дитячому садку: Навчально-методичний посібник / О.П. Янківська. – К.: Радянська школа, 1985. – 144 с.

## **9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ**

1. Основні завдання методики формування елементарних математичних уявлень у дітей як науки.
2. Зв'язок методики формування елементарних математичних уявлень з іншими науками.
3. Методи досліджень проблем методики формування елементарних математичних уявлень у дітей.
4. Реалізація основних дидактичних принципів навчання при формуванні елементарних математичних уявлень у дітей.
5. Розвиток методів навчання арифметики в школі.
6. Характеристика методів навчання.
7. Основні методичні прийоми, що застосовуються на заняттях з математики.
8. Види вправ при навчанні математиці.
9. Види засобів формування елементарних математичних уявлень у дітей.
10. Місце і значення наочного матеріалу у навчанні математики дошкільників.
11. Види наочного матеріалу. Вимоги до нього.
12. Підбір та використання наочного матеріалу на заняттях у різних вікових групах.
13. Планування процесу формування елементарних математичних уявлень у дітей.
14. Облік роботи з формування елементарних математичних уявлень у дітей.
15. Підготовка вихователя до заняття.
16. Організація роботи з математики в різновіковій групі дитячого садка.
17. Специфіка організації і методика проведення занять з математики у різних вікових групах.

18. Структура та типи і види занять з формування елементарних математичних уявлень у дітей.
19. Роль завідуючої дошкільним закладом і вихователя-методиста в організації роботи з формування елементарних математичних уявлень
20. Організація методичної роботи з вихователями.
21. Форми методичної роботи в дошкільному закладі.
22. Робота методичних кабінетів відділів народної освіти з питань навчання дітей математики.
23. Зміст понять «множина», «число», «цифра».
24. Значення і завдання формування елементарних математичних уявлень у дітей в дитячому садку.
25. Загальна характеристика змісту математичної підготовки дошкільників.
26. Методи і прийоми навчання математики в дитячому садку.
27. Засоби формування елементарних математичних уявлень у дітей в дитячому садку.
28. Особливості організації навчальної роботи з математики у мало комплектному дитячому садку.
29. Розвиток методів навчання арифметики в школі (монографічний та обчислювальний методи).
30. Становлення методики розвитку елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку.
31. Завдання і зміст формування кількісних уявлень у дітей у першій та другій молодшій групах.
32. Навчання утворенню, групуванню, виділенню сукупностей предметів і одного предмета в навколишньому середовищі.
33. Навчання порівнянню множин шляхом встановлення відповідності.
34. Завдання і зміст формування кількісних уявлень у дітей середньої групи.
35. Зміст і методика навчання лічбі у середній групі.
36. Навчання порядковій лічбі у середній групі.
37. Лічба звуків, рухів, предметів на дотик, відлічування у середній групі.
38. Формування уявлень про незалежність кількості предметів від їх неістотних ознак у середній групі.
39. Навчання порівнянню множин у середній групі.
40. Методика ознайомлення з цифрами у середній групі.



41. Завдання і зміст формування кількісних уявлень у дітей старшого дошкільного віку у старшій групі.
42. Навчання лічбі, знайомство з цифрами, утворенням чисел у старшій групі.
43. Навчання порівнянню груп предметів і чисел у старшій групі.
44. Формування вміння бачити постійність (збереження) кількості у старшій групі.
45. Засвоєння кількісного складу чисел в межах 5 у старшій групі.
46. Навчання поділу сукупностей на групи і цілого на частини у старшій групі.
47. Особливості сприймання і відтворення множин дітьми раннього віку.
48. Роль різних аналізаторів у формуванні уявлень про множину і розвитку навичок лічби.
49. Методика ознайомлення дітей з множинами в різних вікових групах.
50. Поняття про величину предметів. Особливості сприйняття величини дітьми дошкільного віку.
51. Методика ознайомлення дітей з величинами (друга молодша група).
52. Методика ознайомлення дітей з величинами (середня група).
53. Методика ознайомлення дітей з величинами (старша група).
54. Значення навчання дошкільників найпростішим вимірюванням.
55. Методика ознайомлення дітей з вимірюванням довжин і об'ємів (місткості) умовними мірками.
56. Використання вимірювальної діяльності для розвитку математичних уявлень дошкільників.
57. Особливості сприймання дітьми форми предметів і геометричних фігур.
58. Методика формування уявлень про форму предметів і геометричних фігур (молодша група).
59. Методика формування уявлень про форму предметів і геометричних фігур (середня група).
60. Методика формування уявлень про форму предметів і геометричних фігур (старша група).
61. Поняття про простір і просторове орієнтування. Особливості сприйняття простору дітьми раннього і дошкільного віку.
62. Методика формування просторових уявлень у дітей (2-а молодша група).
63. Методика формування просторових уявлень у дітей (середня група).
64. Методика формування просторових уявлень у дітей (старша група).

65. Час і його особливості. Сприйняття часу і розвиток часових уявлень у дітей дошкільного віку.
66. Методика формування часових уявлень та орієнтування в часі (2-а молодша група).
67. Методика формування часових уявлень та орієнтування в часі (середня група).
68. Методика формування часових уявлень та орієнтування в часі (старша група).
69. Вимоги сучасної початкової школи до математичної підготовки дітей у дитячому садку.
70. Наступність у змісті і методах навчання математики.
71. Форми організації наступності в роботі школи і дитячого садка.
72. Форми роботи дитячого садка з сім'єю з питань математичного розвитку дітей.
73. Роль завідуючої дошкільним закладом і вихователя-методиста в організації роботи з формування елементарних математичних уявлень у дітей.
74. Планування роботи з математики у дитячому садку.
75. Робота методичних кабінетів відділів народної освіти з питань навчання дітей математики.
76. Форми методичної роботи в дошкільному закладі.